

FIDES ET RATIO

Konferencia biskupov Slovenska priznala v r. 2018 na návrh Rady pre vedu, vzdelanie a kultúru už tradičnú cenu Fides et ratio za zásluhy o dialóg medzi vedou a vierou prof. PhDr. Zlatici Plašienkovej, PhD. a prof. Ing. Eduardovi Bublincovi, CSc. Obidvom nositeľom tohto významného ocenenia úprimne blahoželáme a prinášame laudáciá a prejavy nových laureátov.

*Noví laureáti ceny Fides et ratio,
prof. Z. Plašienková a prof. E. Bublincovi
(Foto: Mgr. A. Kulan, PhD.)*

Laudácio na prof. PhDr. Zlaticu Plašienkovú, PhD.

*Dr. M. Hajduková – laudácio na prof. Z. Plašienkovú
(Foto: Mgr. A. Kulan, PhD.)*

Vaše excelencie, magnificencie, vzácní hostia, vážené dámy, vážení páni!

Dovoľte mi predniesť pár slov a priblížiť Vám život i prácu osobnosti, ktorá svojou prirodzenou túžbou myslieť a zanietením poznať, otvorila priestor skúmania vzťahov medzi filozofiou, prírodovedou a teológiu, a dnes patrí k intelektuálnej špičke našej spoločnosti.

Medzinárodne uznávaná filozofka prof. PhDr. Zlatica Plašienková, PhD., je vysokoškolská profesorka na Katedre filozofie a dejín filozofie Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave a zakladateľka vlastnej vedeckej školy v oblasti filozofickej antropológie a etiky.

Zlatica Plašienková sa narodila 14. marca 1957 v Brezne. Na Horehroní, v obci Polomka, prežila svoje detstvo plné nespočetných aktivít vo vidieckych pomeroch a katolíckom prostredí. Gymnázium absolvovala v Brezne a v Banskej Štiavnici, kde sa, vedená svojou úprimnou zvedavosťou, pripravovala na štúdium v zahraničí. Vo vysokoškolskom štúdiu tak pokračovala na filozofickej fakulte Štátnej univerzity v Sankt-Peterburgu. Zvolila si špecializáciu Dejiny filozofie so zameraním na filozofiu 20. storočia. Štúdium absolvovala v roku 1981. Po návrate na Slovensko nastúpila najskôr na Filozofický ústav SAV a potom na Filozofickú fakultu UK v Bratislave, kde získala titul doktor filozofie. V roku 1989 obhájila titul kandidátky vied a na docentku sa habilitovala v roku 2005. V roku 2011 bola inaugurovaná na profesorku v odbore filozofia.

Takmer 40-ročná pedagogická a vedecko-výskumná činnosť profesorky Plašienkovej bola priebežne inšpirovaná i ovplyvňovaná viacerými významnými osobnosťami.

V oblasti vedeckého bádania ju najviac ovplyvnilo dielo Teilharda de Chardin, ktoré jej otvorilo cestu aj k skúmaniu problematiky vzťahu vedy a viery. Dospela k názoru, že filozofia nemôže stáť mimo prírodných vied ani mimo náboženstva, a tak sa okrem filozofie začala venovať aj otázkam biológie (antropológie), kozmológie a teológie. Výsledkom bola, okrem desiatok vedeckých publikácií, aj monografia pod názvom *Na ceste s Teilhardom de Chardin* (Trnava: Dobrá kniha, 2004, 215 s.) v spoluautorstve s poľským profesorom jezuitom Jozefom Kuliszom. S ohľadom na výskum Teilhardovho diela nadviazala medzinárodnú spoluprácu so znalcami tohto autora z Čiech, Poľska, Talianska, Francúzska, Argentíny a zúčastnila sa na viacerých medzinárodných konferenciách, ktoré mu boli venované. Potvrďuje to i publikácia *Evolution – Science – Religion: Teilhard de Chardin´s Inspirations in the Contemporary World* (Bratislava: Univerzita Komenského, 2017, 268 s.), do ktorej nielen prispela štúdiami, ale ktorú aj editovala.

Druhým inšpiračným autorom, s ktorým profesorka Plašienková vyše 20 rokov osobne spolupracovala, bol americko-poľský filozof Henryk Skolimowski, zakladateľ jedného zo smerov súčasnej ekofilozofie a ekoetiky vo svete. Jeho dielo ju priviedlo práve k prepojeniu filozofie, etiky a ekológie, a k otázkam ekologickej duchovnosti. Filozof Skolimowski vychádzal z koncepcie úcty k životu Alberta Schweitzera a z teilhardovskej teórie evolúcie, čo inšpirovalo prof. Plašienkovú k novej štúdiu *Ekospiritualita v myslení P. Teilharda de Chardin a Henryka Skolimowského* (Ekospiritualnosť w myśli P. Teilharda de Chardin i Henryka Skolimowskiego. In: *Wokół ekofilozofii*. Bydgoszcz: Akademia Bydgoska, 2001). Vďaka účasti na mnohých konferenciách s predmetnou problematikou (najmä v Poľsku a v Indii) profesorka Plašienková nadviazala ďalšie medzinárodné kontakty, začala spolupracovať s poprednými odborníkmi na danú tému a stala sa autorkou a editorkou mnohých spoločných publikácií. Spomeniem napríklad štúdiu *Undistorted Mirrors of Skolimowski´s Eco-philosophy* publikovanú v zborníku *World as Sanctuary : the Cosmic Philosophy of Henryk Skolimowski* (Detroit: Creative fire press, 2010), alebo publikáciu, v ktorej je aj editorkou spolu s indickým kolegom prof. V. Singhom: *Philosophy for Living in Evolution*. (Detroit: Creative Fire Press, 2016, 291 s.).

Tretí inšpiratívny zdroj úvah prof. Plašienkovej tvorí ruská náboženská filozofia (predovšetkým filozofia ruských exilových filozofov). Na Slovensku sa prekladom diel tejto filozofie venoval predovšetkým

rusista a religionista prof. Ján Komorovský, s ktorým tiež úzko spolupracovala. Analýze myslenia viacerých predstaviteľov tejto filozofie (V. Solovjov, N. Berďajev, N. O. Losskij a i.), ako aj ich vplyvu na súčasné myslenie venovala viacero prác (publikovaných najmä v zahraničí, ale aj doma). Zvláštnu pozornosť venovala práve Nikolajovi Onufrievičovi Losskému, s ktorým ju spájala istá paralela. Obaja absolvovali Peterburgskú univerzitu a obaja pôsobili (a prof. Plašienková pôsobí i naďalej) na katedre filozofie na univerzite v Bratislave. To tiež v roku 1922 musel prof. Losskij odísť do vynútenej emigrácie na povestnom „parníku filozofov“. Pôsobil najskôr v Prahe a v rokoch 1942 – 1945 v Bratislave. Prof. Plašienková je dodnes v kontakte s jeho vyše 80-ročnou vnučkou, ktorá žije v Paríži.

Vedecká činnosť profesorky Plašienkovej ovplyvnila i tú pedagogickú. Na Filozofickej fakulte UK postupne zaviedla nové prednáškové kurzy pre bakalárske a magisterské štúdium: Filozofickú antropológiu, Enviromentálnu etiku, Etiku a mravnú kultúru, Evolučnú koncepciu Teilharda de Chardin, Filozofickú antropológiu a axiológiu, ako aj doktorandský kurz: Ľudská prirodzenosť z evolučno-etickej perspektívy. Viedla desiatky diplomových prác a vyškolila ôsmich doktorandov a v súčasnosti vedie ďalších troch. S jedným z nich, M. Bizoňom, nedávno publikovali prácu *Antropológia normativity v myslení Pierra Teilharda de Chardin a Martina Bubera* (Bratislava: Univerzita Komenského, 2016, 161 s.).

Prof. Plašienková je vedecká garantka študijného odboru 3. stupňa: Dejiny filozofie a predsedníčka odborovej komisie Dejiny filozofie. Je členka Vedeckých rád Filozofickej fakulty UK, Teologickej Fakulty Trnavskej Univerzity a Filozofickej Fakulty Masarykovej Univerzity. Je členka v redakčných radách zahraničných časopisov: *Философия и конфликтология* (v Sankt-Peterburgu), *Logos i Ethos*, *Polska Myśl Pedagogiczna a Studia z filozofii Polskiej* (v Krakove), *Journal of Ecology and Health* (v Katoviciach), *Quaerentibus: Teología y ciencias* (v La Plate, v Argentíne), a v časopise ÚSKI RAN. Je členka Akademického senátu UK a predsedníčka jeho Pedagogickej a vedeckej komisie. Zároveň zastupuje Filozofickú fakultu UK v Rade vysokých škôl. Už od roku 1985 je členka Slovenského filozofického združenia (SFZ) pri SAV, neskôr bola členka jeho výboru a jeho predsedníčka.

V rámci vedecko-výskumnej práce viedla, alebo bola zástupkyňou či riešiteľkou, viac ako 20 výskumných grantov VEGA, KEGA, APVV a viacerých zahraničných projektov podporených nadáciami *Templeton* a *Global Perspective in Science and Spirituality*. Celkový záznam v jej publikačnej činnosti je 239 titulov (od odborných štúdií, vedeckých prác, skript, kapitol v učebniciach či monografiách až po knihy) a počet citácií 250.

Za svoju pedagogickú a vedecko-výskumnú činnosť dostala v roku 2013 cenu rektora Univerzity Komenského.

Prof. Plašienková prednášala aj na Univerzitách vo Philadelphii, vo Washingtone, Buenos Aires, Pantnagare (štát Uttarakhand, India) a na viacerých univerzitách v Čechách. Na zahraničných univerzitách absolvovala aj mnohé dlhodobé i krátkodobé pedagogické a vedecko-výskumné pobyty. Mnohé z nich v Poľsku, na univerzitách v Łódži (1996), Olsztynie (1998), na Univerzite kardinála Stefana Wyszyńskiego vo Warszawe (2001/2002), na Jagellońskiej univerzite v Krakowe (2002), v Sankt-Peterburgu (2005 a 2015) a na Sliezskej univerzite v Katowiciach, kde pôsobila v rokoch 2002, 2004 a 2013. V roku 2014 práve táto univerzita udelila prof. Plašienkovej titul prof. h. c. (*profesor honoris causa*) za rozvinutie spolupráce s mnohými poľskými pracoviskami, najmä však s Inštitútom filozofie Sliezskej univerzity. V roku 2016 ju ocenila i Trnavská univerzita udelením medaily pri príležitosti 75. výročia Inštitútu sv. Alojza, v súčasnosti Teologickej fakulty TU.

Okrem tvorivej vedeckej práce a pedagogickej činnosti sa prof. Plašienková zapájala aj do spoločenských aktivít.

Od konca 90. rokov patrila do výskumného tímu sekcie pre vedu a vieru Ústredia Slovenskej kresťanskej inteligencie. Spolu s prof. Hajdukom, prof. Krempaským, prof. Tiňom, doc. Erdelskou, prof. Holecom a ďalšími získali viacero grantov od organizácií Renovabis a Metanexus. Projekt *Continuity and Change: Perspectives on Science and Religion*, pod vedením prof. Tiňa, reprezentovala na konferencii vo Philadelphii (Pensylvánia, USA), kde vystúpila s prednáškou *Teilhard's Evolutionary Theory from Spiritual and Ecological Perspectives: New Challenges for the Dialogue in Science and Religion*. ÚSKI zastupovala taktiež na konferencii Pax Romana v Strassburgu. V rámci projektov ÚSKI sa prof. Plašienková v obrovskej miere zaslúžila o šírenie interdisciplinárneho dialógu a ďalšieho vzdelávania kresťanských učiteľov, katechétov a študentov teológie na celom Slovensku.

Od roku 1995 je členka medzinárodnej *Spoločnosti pre vedy a umenia* (SVU) so sídlom vo Washingtone, DC. Ako členka výboru Bratislavskej pobočky SVU každoročne spoluorganizuje decembrové benefičné koncerty v Primaciálnom paláci v Bratislave pod záštitou primátora pre Resoty Antona Srholca.

V oblasti duchovného života ju významne formoval hlboko premýšľajúci teológ, jezuita Zdenko Homolka, ktorý jej dodával sily i chuť vytrvať pri hľadaní teilhardovského ducha vo všetkom, čo robí. Prof. Plašienková je vydatá a má dve deti. Manžel prof. RNDr. D. Plašienka, DrSc., pôsobí na katedre geológie a paleontológie Prírodoved-

deckej fakulty UK, syn Dušan vyštudoval fyziku a dcéra Alica prekladateľstvo a tlmočníctvo španielčiny a portugalčiny.

I keď k Vám o malú chvíľu laureátka ceny Fides et ratio prehovorí, dovolila by som si ukončiť laudatio na prof. Plašienkovú jej vlastnými slovami, ktorými uzatvára rozpravu o diele Teilharda de Chardin vo svojej knihe, kde píše: *„Pokúsila som sa mojimi očami uvidieť a priblížiť niečo z toho, čo v tejto veľkej epopeji vesmíru uvidel Teilhard. Pierre Teilhard de Chardin podal náčrt veľkej drámy vývoja vesmíru.... drámy, ktorá je aj drámou fenoménu človeka, ľudstva a moderného sveta, ale tiež kresťanstva. Na pozadí tejto drámy však vidieť cestu. Možno je to jedna z mála ciest, ktoré niekam vedú.*

RNDr. Mária Hajduková, PhD.